

Izaja vsak četrtak
in velja s poštnino
vred in v Mariboru
s pošiljanjem na dom
za celo leto K 4.—
za pol leta „ 2.—
za četrt leta „ 1.—

Naročnina se pošilja
upravnistvu tiskarni
sv. Cirila, koroške
ulice št. 5. List se
pošilja do odpovedi.

Deležniki katol. tiskovnega društva dobivajo list brez posebnih naročnin.

SLOVENSKI

GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Pesamezni listi dobajo se v tiskarni in pri gospodu Novak-u na velikem trgu po 10 h.

Rekopisi se ne vračajo, neplačani listi se ne sprejemajo.

Za oznanila se plačuje od navadne vrstice, če se natisne enkrat, po 15 h, dvakrat 25 h, trikrat 35 h.

Inserati se sprejemajo do srede popoldne.

Štev. 52.

V Mariboru, dne 24. decembra 1903.

Tečaj XXXVII.

Mir ljudem ...!

Božični čas je tukaj in nekaj slovesen mir se nam približuje, ki bo božične praznike dosegel svoj vrhunec. Delo poneha, tovarne, delavnice se zapirajo; ljudje hite k predragim svojcem in ostajajo pri njih v pristrčnih pogovorih; tudi v srca naša prihaja ob tem času prej neznano osrečujoče čustvo miru. Iz človeških domovanj, iz zamrlih poljan, iz velikih gozdov, od povsod nam diha nekaj slovesen mir nasproti. To je božični mir, ki ga prinašajo bednemu človeštvu leto za letom božični prazniki!

Mir ljudem ...! zapeli so pred blizu dvetisoč leti nebeski krilatci nad Betlehemom, kjer se je rodil Spasitelj naš. In ta mir se vrača od istega časa vsako leto med odrešeno stvarstvo. Naša srca pa čutijo sladkost tega miru in si ga želijo, da bi ostal vedno, vedno v njih ...

Vedno bi radi imeli mir božičnih praznikov. Toda, ah, niso vsi ljudje dobre volje, in zato se tudi ne bo zaželenega trajnega miru. S strahom gledamo zopet v bodočnost. Že vidimo sovražnike, ki nam prihajajo nasproti z grdim orožjem laži, obrekovanja in hujkanja. Nič jim ni sveto, nič jim ni drago, vse hočejo podjarmiti in zaslužiti. Toda, udali se jim ne bomo!

Mir si želimo iz vse duše, toda ne takega miru, da bi pripoznavali laž, obrekovanje in hujkanje za svoj življenjski namen, za svoje vzore. Mir hočemo, a ker nam ga sovražniki nočejo dati radovoljno, hočemo si ga priboriti. In čim bolj koprne naša srca po

miru, tem odločnejše, tem hrabrejše bo naše vojevanje. Udati se nočemo, mi hočemo miru, onega miru, ki ga daje gorka ljubezen do vere, ki ga diha živo narodno prepričanje, ki ga rosi splošno blagostanje. Kmalu, kmalu že naj pride čas, ko bo vedno vladal nad nami Slovenci tak mir!

Zatirani štajerski Slovenci.

(Govor poslanca Jos. Žičkarja v seji deželnega zbora dne 12. novembra 1903.)

Visoka zbornica! Ko smo v finančnem odseku obravnavali o pokritju deželnih stroškov, sem jaz izjavil, da ne morem glasovati za predlog in sem obenem navel tudi vzroke in sicer deželne doklade kar naenkrat povišati za 5%, to je vendar veliko preveč. Kaj bodo rekli naši volilci? Navedel sem tudi narodnostne ovire, ki nam branijo, glasovati za predlog. Ponovil sem, kar smo v deželni zbornici o velikonočnem zasedanju trdili, namreč, da nas večina deželnega zbora preveč pritiska in da nismo mogli glasovati za začasni proračun za l. 1903. Iz istih razlogov tudi sedaj ne moremo glasovati za povišanje deželnih dokladov za 5%. Radi te izjave v finančnem odseku me je gospod načelnikov namestnik finančnega odseka pozval k redu, drugače ne vem kako bi imenoval njegovo ravnanje. Zavrnil je namreč mojo trditev in rekel, da ni res, da bi nas večina pritiskala, ampak nasprotno, da večina deželne zbornice po očetovski skrbi za Slovence. Jeli to res? Hočem biti popolnoma nepristransk.

Naj dejanja govorijo, in pokazalo se bo, če sem v finančnem odseku pravo trdil ali ne. Poprej pa mi dovolite še to-le splošno opombo. Vsak poslanec sme vendar izraziti svojo sodbo, ali večina kakega političnega zastopa z davki prav razpolaga ali ne, in če v tem našem slučaju večina v deželnem zboru z manjšino štajerskih prebivalcev, Slovenci, res tako ravna, kakor bi morala ravnati po naravnem zakonu in po državnih postavah. To pravico ima vsak volilec, vsak davkoplačevalec, v veliko večji meri še poslanec, zastopnik ljudstva. To se godi povsod in v vsakem političnem zastopu, in še veliko hujše se kritikuje delovanje večine. Tedaj edino le poslanec v štajerskem deželnem zboru ali v njegovih odsekih naj ne bi imel te pravice! Umevno bi mi bilo, če bi bilo neresnično, kar smo vedno povdarjali, da se nam ne dajo pravice, ki so nam zajamčene po naravnem pravu in po državnem zakonu. Kako pa je v resnici? Navedem le nekatere vzgleda. Prašam vas, ali dobivajo naše slovenske občine in okraji dopise, ki bi jim bili umljivi? Nikakor ne! Gospoda moja! Deželni odbor je pošiljal slovenskim občinam odloke v popolnoma nerazumljivem nemškem jeziku. Slovenske občine so poslale odloke nazaj na deželni odbor s prošnjo, naj se jim prestavi na slovenski. In kaj se je zgodilo? Grozilo se jim je s kaznijo. Znan mi je slučaj, ki sem ga že enkrat tukaj navel, da se je grozilo slovenski občini s kaznijo 100 gl., če ne reši nemškega dopisa deželnega odbora. Priznati moram, da ravno tako, kakor deželni odbor, ravna s Slovenci tudi politične ob-

Listek.

Zbirajte narodne noše!

Ant. Korošec.

Nekdaj se je sicer klicalo: Nazaj k narodni noši! A ta klic ni imel uspeha in je utihnil. Bolj potreben in umesten pa postaja sedaj za nas Slovence drug klic: Zbirajte narodne noše!

Našega ljudstva ne bomo ne z dobrim, ne s hudim več prisilili, da bi se vrnil k nekdanjim svojim nošam, kajti ono je v pretesni zvezi z omikanim svetom in je tudi samo stopilo med vrste omikanih slojev. Pri vsakem narodu pa gine narodna noša z napredovanjem prosvete. To je naravno! Gospodarsko življenje postane pri prosvetljenem narodu brezobzirno tekmovalstvo posameznikov za obstanek, koje odvrača njih misli in skrbi na važnejše predmete nego je kraj in noša. Napredujoča prosveta pa spremeni tudi družabne razmere v celem narodu in oni sloji, ki so prej s spoštovanjem gledali pri omikanih stanovih njih nošo kot nekako vidno znamenje mnogo večje omike, se čutijo z omikanimi ravnopravnimi in zato si osvajajo tudi njih nošo. Iz estetičnih, narodnogospodarskih in zgolj narodnih razlogov pač vsakdo obža-

luje, da so lepe narodne noše izginile med našim ljudstvom, toda da bi se vrnilo, ostane v bodoče le pobožna želja narodnih sanjačev in prevelikih idealistov.

Danes je glede narodnih noš naša naloga, da jih zbiramo in hranimo! Na Spod. Štajerskem dosedaj nismo imeli ne zavoda, ne društva, kateremu bi se lahko izročevali ostanki nekdanjih noš. Kranjci s svojim muzejem pa se niso hoteli ali niso znali postaviti na vse-slovensko stališče. A letos smo tudi štajerski Slovenci dobili središče in ognjišče za svoje narodopisne težnje, namreč „Zgodovinsko društvo“ s sedežem v Mariboru. Vsakdo ve sedaj, kam mu je pošiljati za slovensko narodopisje važne reči.

Spodnještajerski Slovenci imamo v narodnih nošah bogato in zanimivo preteklost. In kdo bi ne videl rad samozvestnega Pohorca v suknji, ki je bila baje zelo podobna francoskemu fraku? Ponosni Murski poljanci, Ščavničarji in Pesničarji bi se nam predstavljali v kakem narodopisnem muzeju v slovitih brgušah, kratkih robačah in srebrnogombnih telovnikih, po zimi pa v kožuhih domačega pridelka. Ptujski poljanci imajo še sedaj svoje posebnosti v obleki, posebno ženske. Savinjska narodna noša je slovela zaradi svoje lepote in dragocenosti. Posavljani so nastopali nekdanj v gladkih, svetlih sareh, v širokih, nebarvanih

platnenih hlačah in z zajčjeki na glavi. V šmarnem okraju se še vidijo ob ženitovanjih ostanki nekdanje narodne noše, ki je bila v onih krajih običajna. Le skupno smo tukaj imenovali prebivalce nekaterih okrajev, sicer pa je bilo v vsakem okraju še zopet mnogo razlikosti v nošah.

Na potovanju po zahodnem Balkanu sva s prijateljem najbolj občudovala narodopisni oddelek deželnega muzeja v Sarajevu. Kakor se veseli otrok nad lilikami, enako veselje, toda razumno, obhaja omikane človeka pri pogledu na figurine v krasnih pestrih narodnih nošah! In na narodopisni razstavi v zlati Pragi l. 1895. smo se mlajši slovenski obiskovalci, ki še nismo prav pojmovali pomena statističnih tabel, diagramov in enakih podatkov v drugih oddelkih, pač najrajši mudili v levem oddelku narodopisne palače, kjer smo gledali tipične obraze iz različnih češkoslovanskih krajev ter se divili lepoti narodnih noš Hanakov, Valahov, Slovakov, Horakov in drugih prebivalcev češkega ozemlja. Sad češke narodopisne razstave je Narodopisni muzej v Pragi.

Zakaj bi se tudi mi spodnještajerski Slovenci ne oskolili in ustanovili našemu „Zgodovinskemu društvu“ narodopisnega muzeja? O potrebi in veliki kulturni vrednosti takega muzeja ni treba izgubiti niti besede, ker smo v